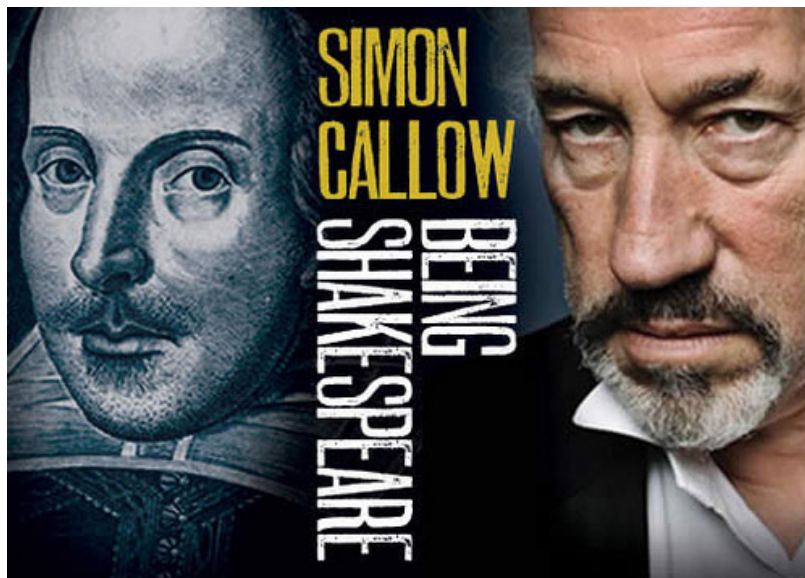

Simon Callow spelar *Being Shakespeare*

– Ibland säger han att "livet är kul!" Och andra gånger att "livet är ett helvete! ... och så dör man!" / Simon Callow om Shakespeare

Simon Callow tar emot i sin loge på Trafalgar Studios i London några timmar innan han ska spela *Being Shakespeare*, en pjäs som handlar om Shakespeares liv, skriven av Jonathan Bate. Den innehåller också en hel del scener ur Shakespeares verk. Pjäsen är specialskriven för Simon Callow som har gjort en liknande enmansföreställning om Charles Dickens, och det är en genre som han tycker väldigt mycket om. Efter att ha sett *Being Shakespeare*, misstänker man att han också haft del i utformandet av de olika scenerna.

– Jo, så är det absolut. Jonathan Bate är en framstående forskare, men han hade aldrig skrivit något för teatern förut, så jag fick bidra med mitt kunnande på området, eftersom jag gjort flera föreställningar av den här typen. Det har varit ett samarbete. Varje gång jag spelar pjäsen lär jag mig något nytt, så vi ändrar lite här och där hela tiden.

– De största förändringarna har varit att vi då och då bytt ut scener från Shakespeares pjäser vi har med i pjäsen, men också själva berättandet har utvecklats. Tillalet känns mer direkt än i början, då det kändes mycket mer som litteratur. Och jag hittar hela tiden nya saker om Shakespeare och den elisabetanska tiden, sådant vi kan lägga in i pjäsen.

BEING SHAKESPEARE UTGÅR FRÅN Jaques monolog "Hela världen är en scen ..." (*Som ni vill ha det*), där vi får följa människan genom sju åldrar från vaggan till graven.

– Vi försöker berätta historien om Shakespeares liv, och vi använder den där monologen, även om det inte alltid stämmer överens med det vi beskriver. I människans tredje ålder (älskaren) beskriver vi till exempel hur Shakespeare kommer till London och engagerar sig i teatern, något som kanske inte har direkt med hans kärleksliv att göra.

SIMON CALLOW MENAR ATT *Being Shakespeare* inte har något speciellt

budskap, men han tycker att den ändå innehåller en hel del som vi kan ta till oss.

– Den har väl inget direkt budskap, men den vill nog ändå visa på vilket sätt Shakespeare lyckas täcka in en mängd olika aspekter av livet. Det mest fantastiska är hur han lyckas undvika att moralisera. Ibland säger han att "livet är kul!" Och andra gånger att "livet är ett helvete! ... och så dör man!" Inte ens i mörka pjäser som *Troilus och Cressida* och *Lika för lika* kommer han med moraliska värderingar. Han berättar bara vilka ofattbara handlingar människor kan begå. Shakespeare säger aldrig som jag tycker att en sådan som Ben Jonson gör: "Jag vet bättre än du!" Snarare säger han: "Vi är här tillsammans! Och det är hemskt!" Jag är säker att Shakespeare var med om mycket av det han skriver om. Han visste mycket om livet; om svartsjuka, om sjukdomar, om korruption.

NÅGRA AV SHAKESPEARES TEXTER är sådana som Simon Callow själv tycker mycket om, men där finns också dem han inte alls kände till.

– En monolog som var helt ny för mig kommer från *Sir Thomas More*, en pjäs som aldrig uppfördes under Shakespeares levnad. Det är en fantastisk monolog om invandrare.

Det har också hänt att jag plötsligt minns en speciell monolog och inser att den kan passa bra i pjäsen.

JONATHAN BATE OCH SIMON CALLOW har letat efter ställen i Shakespeare pjäser, som de tycker sig kunna koppla till Shakespeares eget liv. Ett exempel är en scen i *Kung John*, där sorgen efter ett förlorat barn beskrivs.

– Ibland har också Jonathan och jag tänkt samma tanke, som till exempel när vi kom på att jag kunde ha med en scen med Mamillius från *En vintersaga*. Bådas vår tanke var att Mamillius är Shakespeares självporträtt: en pojke som berättar historier för sin mamma, som har mist två barn. Även om det verkar som att Simon Callow improviserar en del i *Being Shakespeare*, så finns det absolut ett manus.

– I en pjäs som denna kan man förstås ändra mycket lättare eftersom jag är ensam på scen. Men vi har en fastlagd ordning i pjäsen, och varje övergång är välplanerad för ljud- och ljudtekniker skulle bli galna om jag började ändra, och rätt vad det var skulle jag stå där i mörkret (skratt).

VI KOMMER IN PÅ FRÅGAN huruvida Shakespeare lämnade teatern för att han inte ville ha med den att göra mer.

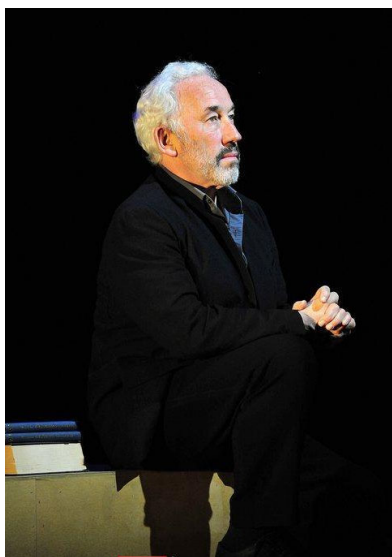
– Så kan det vara, även om man förstår inte kan veta. Men visst, jag tror han kan ha fått nog. Han kan ha känt som många av oss känner på teatern, att det är en slags beroende så länge det varar, men att det också är otroligt tröttande. Det här att bli bedömd hela tiden; av personalen, av publiken, av kritikerna.

– Och kanske kom texterna inte lika snabbt och lätt till honom som det brukade göra. Jag känner – vilket också är Jonathan Bates känsla – att Shakespeare liksom halkade in på teatern. Han råkade umgås i skådespelarkretsar utan att vara speciellt intresserad av att spela själv. Men jag tror han upptäckte att han hade talang och att han gjorde något av det. Han kan ha varit helt nöjd med vad han åstadkommit när han slutade skriva.

SIMON CALLOW HAR GJORT EN DEL Shakespeare genom åren. Han spelade titelrollen i *Titus Andronicus* på Bristol Old Vic Theatre i Bristol 1978. Han gjorde Orlando i *Som ni vill ha det* på National Theatre i London 1979.

– Och jag har spelat Falstaff två gånger, dock aldrig i en Shakespearepjäs. Första gången var i Orson Welles *Chimes of Midnight*, och den andra var i *Merry Wives – the musical* på Royal Shakespeare Company i Stratford. Jag har också gjort Sir Toby i *Trettondagsafton* på National Theatre, och alltsedan sent sjuttiotal har jag hållit på med sonetterna. Jag framförda alla sonetterna på National Theatre 1979, och jag har också spelat in dem². Jag är mycket fascinerad av sonetterna, inte så mycket för de självbiografiska inslagen, utan för beskrivningarna av kärlekens väsen och den otroliga intensiteten som finns där. Jag har inte sett någon motsvarighet i världslitteraturen.

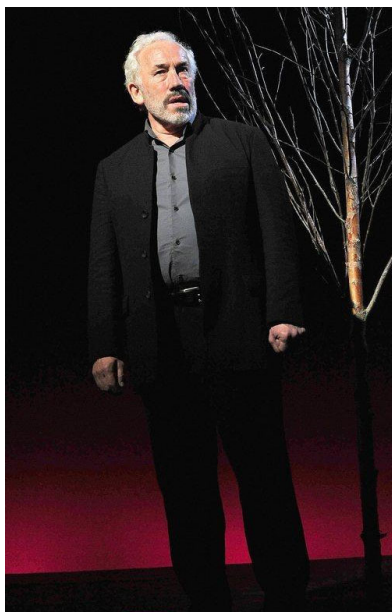
I *Being Shakespeare* gör Simon Callow några scener där han spelar flera roller, till exempel hantverkarna i *En midsommarmattsdröm*. Och det var verkligen som om de alla var där, fastän Simon Callow var den ende som spelade. Hur tänker man när man ska göra en sådan scen?

Simon Callow i *Being Shakespeare*. Foto: Alastair Muir

– I motsats till många andra skådespelare tycker jag väldigt mycket om att göra sådana scener. Det är intressant, eftersom skådespelande inte nödvändigtvis handlar om kostym och makeup, utan om att tänka andra personers tankar. Och i den scen du nämner får jag tänka flera människors tankar, och dessutom väldigt snabbt. Jag tycker det är märkligt när skådespelare går upp 20 kilo för att spela en speciell roll. Man kan i stället ”tänka tjock”. Laurence Olivier var 178 cm lång, men man upplevde honom som mycket längre på scen.

BEING SHAKESPEARE HANDLAR visserligen om Shakespeare, men Simon Callow menar att den också handlar om teatern och om livet. Och om

Simon Callow i *Being Shakespeare*. Foto: Alastair Muir

skådespeleri, eftersom han spelar 27 olika roller.

– Faran med en som denna är att den lätt kan bli ett föredrag. Om jag inte kan få publiken att använda sin fantasi, kan det bli dött och tråkigt. Därför har vi arbetat mycket med sceneri och design. Vi ville hitta sätt att illustrera det jag säger på scen. När jag nämner Ardennerskogen ska man få en ”skymt” av den. Och vi använder musik och ljud på samma sätt.

EN AV SHAKESPEARES TEXTER i pjäsen är Falstaffs monologen om ”åran” i krig³, från *Henrik IV, del 1*, och Simon Callow gör den med svart humor.

– Jag gör den i stort sett som jag gjorde den för 20 år sedan när jag spelade Falstaff. Det känns helt rätt även idag. Och jag är väldigt stolt över att Alec Guinness, som var en god vän till mig, tyckte att det var den bästa version han hade hört.

– Falstaff är en otroligt ansträngande roll! Han har en sådan energi, och dessutom har han en gammal, stor och trött kropp, en väldigt märklig kombination. Man kan känna det när man spelar en sådan roll, speciellt om man stoppat upp magen och ska röra sig långsamt. Det är som en pianist som vet precis när rätt ton ska spelas.

MÅNGA MINNS SIMON CALLOW i filmen *Shakespeare in Love* (1998), där han spelade en liten roll.

– Det var tre dagars jobb. Judi Dench gjorde fyra dagar. Och hon fick en Oscar, men det fick inte jag! (skratt). Jag tycker det är en bra film, för att den försöker säga att Shakespeare var en vanlig människa. Han var praktiskt lagd, kämpade med sitt skrivande, med sina skådespelare. Han var varken mäktig aristokrat eller känd filosof. Han var som du och jag! Men jag tror inte han var lika snygg som Joseph Fiennes (som spelade Shakespeare), men också det gör honom mänsklig.

Intervju och översättning: Roland Heiel

¹ Jonathan Bate har skrivit böcker om Shakespeare, bl.a. *The Genius of Shakespeare* (1997) och *Soul of the Age: The Life, Mind and World of William Shakespeare* (2008).

² Cd på www.adlibris.se för 131 kr + frakt.

³ Läs (nästan) hela monologen på sidan 2